

ÖNSÖZ

George Simenon *Kanaldaki Ev'i* 1933 yılında yayımlar. Babasını kaybeden Edmée, Brüksel'den bir trene binerek akrabalarının yanına, taşraya gelir. Teyzesi ve çocuklarıyla yaşamaya başlayacak olan Edmée babalarını yeni kaybetmiş bu kalabalık aile karşısında kendisini pek de mutlu hissetmez. Roman boyunca Edmée'nin mutsuzluğuna paralel olarak hep kış ve soğuk vardır. Brükselli bir doktorun kızı olarak taşradaki bu kalabalık aile hakkında kahramanımızın ilk düşüncesi hepsinin son derece çirkin olduklarıdır. Hiçbirinin teni pürüzsüz değildir ve neredeyse bütün uzuvları çarpıklıklarla doludur. Edmée, güzellikten nasibini almamış bu topluluğun bir kısmıyla aynı dili bile konuşamaz. Teyzesi ve evdeki küçük çocuklar Fransızca bilmediği için onlarla Fransızca bilen diğer çocuklar aracılığıyla iletişim kurar.

Neroeteren adlı bu yer soğuk ve tenhadır. İnsanlar birbirini tanımakta, ancak çok da içli dışlı olmamaktadır. Zaman geçtikçe Edmée bu aileye alışmaya başlar fakat onları sevmez, benimsemez. Diğer taraftan bu aile üyelerinden, oldukça garip, irikıym, güçlü fakat biraz akıldan eksik olan Jef ile özel bir ilişki kurar. Jef'in sincapların postunu yüzmesini seyretmek, ölmek üzere

buna dair çok da dillendirilemeyen bir şeylerin yaklaşmakta olduğu izlenimini verir.

Roman aslında bir aile faciasını barındırır. Babanın yokluğuyla giderek çöküşe sürüklenen bir ailenin erkek evlatları arasına bir kadının girmesiyle ekonomik çöküntüye ahlaki çöküntü de eklenir. Okurun gözlerinin önüne mahvolmaya mahkûm bir aile getirilir. Edmée'nin gelişi aslında bu çöküşün de metaforudur. Babasını kaybeden büyük oğlun, hesapsız ve plansız hareketleri ve kadınlara düşkünlüğüyle, asla bir aileyi idare edecek beceriyi gösteremeyeceği en baştan bellidir. Jef son derece güçlü ve neredeyse hayvani özellikler taşıyan yarı insan yarı dev bir mahlûk olarak tasvir edilir.

John Steinbeck'in Simenon'dan dört yıl sonra *Fareler ve İnsanlar* romanında yarattığı meşhur kahramanı Lennie Small ile Jef edebi akrabadır. Her ikisi de devasa cüsselere sahip

olan bir canlının vin kalp atışlarını duymak Edmée'ye çok heyecan verici gelmektedir. Ailenin bir diğer büyük erkeği olan Fred ise babasının yerine geçmiş, ailenin sorumluluğunu ve mirasını almıştır. Bir süre sonra o da Edmée'ye ilgi göstermeye hatta onu taciz etmeye başlar. Bu tacizler, ailenin topluca Dayı'yı ziyarete gittikleri bir günün sonunda neredeyse tecavüze dönüşmek üzereyken, yanlışlıkla meydana gelen bir cinayet sonucu olaylar hızlı bir şekilde yön değiştirir, fakat taciz olayı bu kez de aileyi baba olduktan sonra dışarıdan yönetmeye devam eden Dayı aracılığıyla gerçekleştirir.

Evlerinin hemen önündeki kanalda sıkışıp kalan atlar ve bu atların çektiği arabadaki insanları evlerine davet etmek zorunda kalmaları romanın kilit noktalarından biridir. Evin yabancı bir kalabalıkla dolması ve ölen atları görmeye can atan Edmée'nin tavırları aslında herkes için bir tuhaflığın fark edilmesi ancak

Simenon
Das Haus am
Kanal

Ausgewählte Romane
Band 3

Diogenes

L'Heure Simenon LA MAISON DU CANAL

TELEFILM DE JOSEPH RUJANAK

avec Christopher Zeller, Gato, Mathilde May,
John van Drongen

Simenon

Si vous avez jamais lu un roman, vous savez que pour un auteur, la mort d'un personnage est une épreuve. Elle demande un travail de cœur. C'est ce qu'on voit au moment de son décès. A peine il meurt, on le voit dans la maison du canal, que les allures du héros persisteront. Et là, une autre expérience, même la forme rapidement aux choses vraies. L'air les deux frères. Et il y a une dernière chose à dire, c'est la chose la plus importante à dire. En fait, par conséquent, on peut pas en parler.

ve kadınlarla ilişki kurma konusunda biraz tuhaftırlar. Steinbeck kendi kurgusunda Lennie'yi zihinsel engelli olarak betimleyerek bu işi halleder. Simenon ise her zaman olduğu gibi okurları muğlaklıkta bırakmayı tercih eder. Romanın sonunda Jef'e ne olmuştur? Aklını mı kaçırmıştır yoksa aslında baştan beri aklından zoru vardır da bu, romanın sonunda mı ortaya çıkmıştır ya da her şeyi gayet bilinçli ve planlı bir

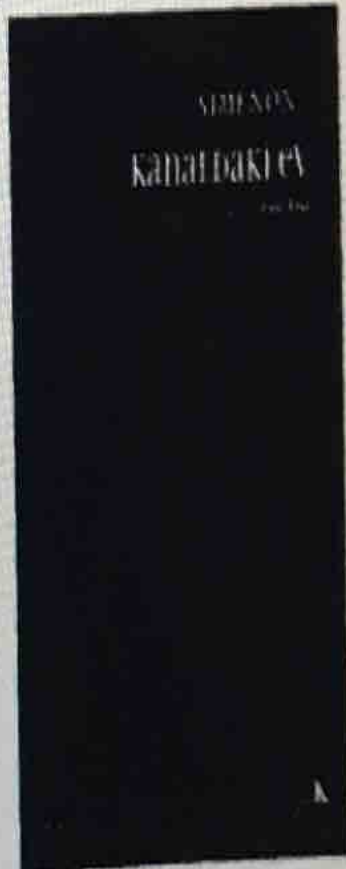
şekilde mi yapmıştır? Bu soruların cevabını tam olarak vermek mümkün değildir. Simenon'un suçluya odaklanırken kurguya kattığı bu muğlaklık romanın arka planındaki esrarın da giderek artmasını sağlar. Zaten son derece soğuk bir havanın estiği aile içi hayatında Edmée'nin gelişile bir alev çakımı yaşanmış ve bu durumdan hoşnut kalınmamıştır. Bu hoşnutsuzluk bize bir şeyler olacağı haberini verir, sonra her şey yavaş yavaş Edmée'nin gözlerinden mümkün olduğunca yavaşlatılarak gösterilir. İnsan psikolojisi ile kurgu içindeki gergin atmosferi bu şekilde diri tutan yazar, sona geldiğimizde her şeyi o kadar yalın ve görünür kılar ki esrar dağıldı zannederiz. Oysa bir şeyin sonlanmış olması esrarın dağıldığı anlamına gelmez. Simenon'un polisiye edebiyata en büyük katkılarından biri budur. Bir şeyler sonlanır, belirli bir olay örgüsü etrafında ilerlenir, ancak sonuçlanan şey bir nihayete ermez. Cinayet işlenir, ölümler olur. Peki ya sonra? Simenon'un

farkı buradadır. Polisilerde genel olarak "peki ya sonra" sorusu askıda kalmaz. Simenon'da ise bu soru, bu eksiklik varlığını hep sürdürecektir.

Kanaldaki Ev örneğinde Jef'e dair söylediklerim bunun bir örneğidir. Jef'in yaptıklarından sonra bir kez daha olay örgüsünde geri dönüp olanlara bakarız. Ancak bu bakış Agatha Christie'nin kahramanı Hercule Poirot'nun, olayın sonunda her şeyi açıklaması ve böylece geriye bakarak olay örgüsündeki eksikleri düzelterip yerli yerine oturmasına benzemez. Tersine, olay örgüsünde eksik bir şeyler vardır ve bunun ne olduğunu bilmek, bilineni müspet ve değiştirilemez kalmak Simenon'un işi değildir.

Oktay Rifat'ı Simenon çevirmeye itenin bu nitelik olduğunu düşünüyorum. Orijinal adı *La Maison du Canal* olan *Kanaldaki Ev*, Türkçeye ilk olarak 1959 yılında Varlık Yayınlarının cep kitapları serisinden Oktay Rifat tarafından çevrilir.

Oktay Rifat bu kitabı çevirdiğinde henüz bir roman yazmamıştır. İlk romanı *Bir Kadının Penceresinden*'i 1976 yılında yayımlar. Burada olaylar Simenon'daki gibi sınıfsal bir konumu beraberinde getirir. Edmée'nin bir doktorun kızı olarak yetiştiğinden sonra geldiği taşrada görüp beğenmediği insanlar gibi Filiz de kültürel olarak kendisinden üstün olan bir adam olan Bedri ile evlenir. Bedri ile aralarındaki bu fark onu hep rahatsız eder ve sonunda kocasıyla birlikte bir gün eve gelen gençle ilişkiye girer; bu şekilde kocasından da

Oktay Rifat'ın üç romanında da temel mesele Simenon'da olduğu gibi ne olduğu değil ne olacağıdır. Çünkü olan, geçmiş ile bugün arasına bir sınır çekmez, devamlılıkta kendisini sınıfsal, kültürel, ahlâki vb. olarak halihazırda inşa etmiştir. İnşa edilenin ne olduğu da o yüzden önemlidir, zira inşa edilmiştir. Bu yüzden tutku ve gerilim hem Oktay Rifat hem Simenon'un eserlerinde sadece bireysel değil sınıfsal bir konum da işgal eder ki bu konu ayrıca incelenmeyi hak etmektedir.

Simenon ve Oktay Rifat'ı birleştiren *Kanaldaki Ev*, iki yazarın birbirleriyle nasıl konuştuğunun da güzel bir örneği, okurlar için heyecan verici bir davet.

Seval Şahin

bir nevi intikam almış olur. Edmée'nin penceresi gibi bir penceresi vardır Filiz'in. Bu dar pencere onu rahatsız eder, mutsuz bir ev kadını olarak bir de kocası tarafından aşağılanmış hissedilmeye razı olmaz. Aynı şekilde Edmée de yaşamak istediği hayatı kurgularken iki kardeşi birbirine düşürmekten çekinmez. Bu, aslında istemediği bu aile ile birlikte yaşamak zorunda kaldığı için onlardan aldığı bir intikamdır.

Simenon'un bu romanda yarattığı Jef tipi tutkulu ve aslında biraz da takıntılı bir tiptir. Edmée'ye karşı hissettikleri ve ona kendini beğendirmek için yaptıklarının ardından istediğini elde edememesi bu tutkunun bir facia ile sonuçlanmasına sebep olmuştur. Oktay Rifat'ın ikinci romanı *Danaburnu*'nda (1978) Recep, Emine'ye olan tutkusunu sonuna kadar götürür ve en sonunda Emine'yi, bu tutkuyu yerine getirmediği, kendisi yerine başkasını tercih ettiği için öldürür. Farklıklarla oluşturulmuş gerilim Oktay Rifat'ın *Bay Lear* (1982) romanında da hâkim bir unsur olarak ortaya çıkar.

GEORGES
SIMENON
OKTAY RİFAT

Ustaların Türkçesiyle

Kanaldaki Ev

§